

NVBS Afdeling Noord-Holland Noord

Programma 1^e halfjaar 2025

Nederlandse Vereniging van Belangstellenden in het Spoor- en
Tramwegwezen

Beste NVBS Noord-Holland Noord leden,

Het programma 2025 maakt een speciale en aparte start met Arjan den Boer, schrijver van het boek “Theodor Sanders, De vergeten compagnon van Berlage.” Arjan is naast schrijver en publicist over geschiedenis, architectuur en spoorwegen ook gastconservator bij het Spoorwegmuseum. Arjan heeft op verzoek een speciale spoor gerelateerde presentatie voor ons gemaakt.

Raymond Naber - tramkenner bij uitstek - helpt ons met “Herinneringen aan de interlokale trams”, terwijl Jan Tromp ons inwijdt in de geheimen van de “Moderne Bovenleiding in Nederland van 1966 tot heden”.

Hans Altena is recent in Amerika geweest en zal ons op zijn karakteristieke wijze deelgenoot maken van zijn USA-trip 2024. Helemaal Nederlands is “Alles is veranderd, mooie beelden in zwart/wit” van Peter van der Vlist.

Duits spoor mocht weer eens besproken worden en Bert van der Kruk laat ons de “Deutsche Bundesbahn van klassiek naar modern” zien. Ronald Bokhove neemt ons mee met “Spoorwegen op de kaart en 15 jaar NVBS Excursies”. We denken weer een zeer gevarieerd programma voor u te hebben samengesteld. **U komt toch ook op onze dinsdagavond? Veel leesplezier!**

Het bestuur, uw voorzitter.

Foto voorpagina:

Le Temple d’Osiris: Franck Combe verraste de modelwereld met een baan die ons terugvoerde naar de avonturen in het oude Egypte van Kuifje, kapitein Haddock en professor Zonnebloem. Vondsten uit het verleden werden onderzocht en een lokaal dieseltje zorgt voor het transport. Hergé en Combe een zeer creatieve combinatie. Première in Nederland op de Nederlandse Modelspoordagen in Rijswijk. 14 januari 2024. Foto: Frans van Sabben.

Voorzitter:

F.B.van Sabben

Geelvinckstraat 7

1901 AE Castricum

Tel: 06-12 85 40 33

f.van.sabben@gmail.com

Penningmeester:

J.de Jong

Westeinde 3

1674 PP Opperdoes

Tel: 0227-54 56 64

bellojan@tiscall.nl

Secretaris:

R.Veninga

Igor Strawinskystraat 38

1544 ME Zaandijk

Tel: 06-24 63 01 54

r.veninga@outlook.com

Email:

**NoordHollandNoord@
nvbs.com**

De avonden worden
gehouden in de
**Stationsrestaurant
Museumstoomtram**
Van Dedemstraat 8
1624 NN Hoorn

Aanvang 19:30 uur
Bijdrage in de kosten
€ 3,00

Theodor Sanders, de vergeten compagnon van Berlage, als spoorwegondernemer

Presentatie: Arjan den Boer

Dinsdag 14 januari 2025

19:30 uur, stationsrestauratie SHM Hoorn

Architect, ingenieur en ondernemer Theodor Sanders zette zich onvermoeibaar in voor de vooruitgang op technisch, economisch en maatschappelijk gebied. Hij droeg veel bij aan de opbloei die Amsterdam in de tweede gouden eeuw eind negentiende eeuw doormaakte, een leertijd voor zijn jongere compagnon Berlage. Hij was zeer veelzijdig, maar toch raakte hij na zijn dood snel vergeten, in tegenstelling tot Berlage.

Foto: Prijsvraag ontwerp voor een beurs in Amsterdam (1885)

Arjan den Boer schreef het boek over Theodor Sanders en komt vertellen over Sanders spoorwegondernemingen, zoals de **Noord-Hollandse Tramweg-Maatschappij**, de **Hollandse Electriche-Spoorweg-Maatschappij (Haarlemmermeerspoorlijnen)** en de betrokkenheid van Theodor Sanders bij de **Ferroviea Circumetnea op Sicilië**.

Theodor Sanders

Ook het grote tramplan voor Amsterdam van Sanders, deels overgenomen door de Gemeentetram, komt aan bod.

Arjan den Boer is naast schrijver en publicist over geschiedenis, architectuur en spoorwegen ook gastconservator bij het Nederlands Spoorwegmuseum. Arjan organiseerde er in 2012 de tentoonstelling Spoorwegaffiches en hij publiceerde het boek: "150 jaar Nederlandse Spoorwegaffiches".

Iedere maand kunt u genieten van zijn vaste bijdrage in Rail Magazine: "Het verhaal achter een spoorwegaffiche". Nu heeft Arjan op ons verzoek een speciale spoor gerelateerde presentatie gemaakt, gebaseerd op het leven van Theodor Sanders, en speciaal als spoorwegondernemer.

Foto: Tramstation Amsterdam-Noord, opening van de TNHT-tramlijn naar Alkmaar (1895)

Herinneringen aan de interlokale trams in Nederland.

Foto-Film presentatie: Raymond Naber

Dinsdag 4 februari 2025

19:30 uur, stationsrestauratie SHM Hoorn

Raymond Naber neemt u mee naar een aantal interlokale trambedrijven van Nederland. We zien zowel stilstaande, als bewegende beelden met geluid en muziek. Het zwaartepunt ligt bij de trambedrijven van de NZH, HTM, RTM, NBM, GETA en LTM.

Prachtige beelden vormen de jaren '50 NZH- en HTM-6x6 dia's van Frits van der Gragt, Hans van Engelen en vele anderen. Ondersteunt met enkele kaartjes geeft dit een fraai tijdsbeeld van deze trambedrijven, ook voor de autoliefhebbers is er veel te zien!

NZH-tram langs de bollenvelden bij Noordwijk aan Zee 1957. Foto: Hans van Engelen

Het Railtheater Voorburg (RTV), een begrip in de randstad tussen 1966-2009, een laatste opleving was in januari 2013. Een van de oprichters was Aad de Wolf. Het RTV was sociëteit, je kwam er voor de nieuwsgaring en was enigszins een concurrent van de NVBS Afdeling Den Haag. Ik kwam er met mijn vader vanaf 1973 (toen ik 12 was) en heb er later vele avonden verzorgd. Amsterdam had tot voor kort nog steeds het Railtheater Amsterdam (RTA) met oprichter Hans Vos, ook alweer actief sinds 1972. Als er in het RTV-avonden waren over de NZH dan pilde de zaal steevast uit. **Het begrip Blauwe Tram** was vooral in de regio Voorschoten en Leiden gangbaar ter onderscheid van de HTM-lijn (Gele Tram) van Den Haag – Wassenaar – Leiden. De NZH reed van Den Haag over Voorburg en Voorschoten naar Leiden. We zien een aantal films gemaakt door Aad de Wolf met zijn kenmerkende stem en muziekkeuze uit de jaren '50 en '60. Natuurlijk het NZH-trambedrijf, de Buitenlijnen van de HTM met het materieel uit de jaren '20, stadsbeelden uit 1955 van de HTM en de RTM aan de Rosestraat te Rotterdam naar Hellevoetsluis en Oostvoorne.

Doetinchem GTW tramstel 1955, Foto: Frits vd Gragt

Wat AI (Artificiële Intelligentie) kan doen met oud filmmateriaal ziet u in verbluffende opnamen van stoomtrams in de jaren '20-50 in Nederland. Zwart-wit films met vele mankementen zoals een trillende horizon, krassen en een foutieve

afspeelsnelheid kunnen met kunstmatige intelligentie worden opgepoetst naar een hoge kwaliteit alsof het gisteren is gefilmd. In de eindfase van de restauratie wordt er ook kleur toegevoegd. Dat laat deze film zien, laat u onderdompelen en kijk naar de NZH-stoomtrams naar de Bollenvelden, de DSM te Zutphen, het GTW-jubileumtramstel en tenslotte het vertrek van de stoomtrams onder de kappen van station Hollands Spoor voordat deze lijn in 1927 werd geëlektrificeerd en als lijn 11 verder zou gaan.

Oegstgeest Leidsebuurt, 24 sep 1960. Foto: Frits vd Gragt

Een hommage aan de arbeider: het vernieuwen van de tramkruising Leidseplein te Amsterdam in 1953 op een wijze die nu vanwege Arbowetgeving absoluut niet meer zou kunnen. Een prachtig filmdocument op een snelle en suggestieve wijze gemonteerd. **Laat u verrassen en verwonderen op deze bijzondere avond.**

Moderne Bovenleiding 1966-2022

Presentatie: Jan Tromp

Dinsdag 25 februari 2025

19:30 uur, stationsrestauratie SHM Hoorn

In een set voordrachten is de historie van de bovenleiding in Nederland tot ongeveer 1966 behandeld. In deze voordracht wordt de draad weer opgepakt en de ontwikkeling van de bovenleiding in Nederland vanaf 1966 tot op heden gepresenteerd.

Delft, 2010 Foto: Jan Tromp

Begonnen wordt met een kort overzicht van de ontwikkelingen bij de bovenleiding in de periode 1938 tot 1966 en een beschrijving van de huidige in Nederland toegepaste bovenleidingsystemen. Hierna komt de constructie aan bod, met onder meer funderingen, masten en kettingwerk, gevolgd door de wijze van aanleg en onderhoud, met de daarbij gebruikte machines. Daarna een bescheiden uitstapje naar het buitenland.

U bent van harte welkom: bij NVBS Centraal of bij de NVBS-afdelingen!
Kijk regelmatig op de [NVBS Website](#) of op [NVBS-NHN Afdeling](#)

Amsterdam-Amstelveen-Uithoorn

Trein en Tram 1915-2024

Presentatie: Erik Swierstra

Dinsdag 18 maart 2025

19:30 uur, stationsrestauratie SHM Hoorn

Trein en tram tussen 1915 en 2024

In 1915 werd aan de Amstelveenseweg in Amsterdam-Zuid het station Willemspark (na 1933: Haarlemmermeerstation) in gebruik genomen als beginpunt van de spoorlijnen naar Amstelveen, Aalsmeer en Uithoorn. Deze verbindingen waren onderdeel van het net van de Haarlemmermeerspoorlijnen.

Tot 1950 reden hier stoomtreinen met reizigersvervoer. Daarna was er tot 1972 goederenvervoer met dieseltractie. Tussen 1976 en 1981 was de lijn tot het Jollenpad aanvoerroute voor de nieuwe Schiphollijn.

Vanaf 1975 werd een deel van de lijn vanaf het Haarlemmermeerstation in gebruik genomen door de Elektrische Museumtramlijn Amsterdam. De dienst werd in de jaren 1979-1983 steeds verder verlengd naar het Jollenpad, Kalfjeslaan en Amstelveen, en in 1997 naar Bovenkerk. In 1990 werd een sneltramlijn geopend tussen station Amsterdam-Zuid en Amstelveen.

Op het gedeelte tot Amstelveen Binnenhof kwam ook tramlijn 5 te rijden (vanaf het Centraal Station via de binnenstad) en op de route naar Poortwachter verscheen sneltramlijn 51 (vanaf Centraal Station via de metrotunnel naar het Amstelstation en verder naar Station Zuid-WTC). In 2004 werd de lijn verlengd naar Westwijk.

In 2019 verdwenen lijn 5 (tijdelijk) en 51 (voorgoed) uit Amstelveen en werd de lijn aangepast voor de lagevloertrams van CAF. Gedurende de coronatijd vond een groot deel van die ombouw plaats. In 2020 werd lijn 51 tussen Zuid en Westwijk vervangen door de ‘Amsteltram’, die het lijnnummer 25 kreeg.

In 2024 gaat deze lijn doorrijden naar Uithoorn, waarbij gebruik wordt gemaakt van de oude spoordijk van de vroegere Haarlemmermeerspoorlijn. Als alles gaat zoals gepland dan heeft u inmiddels kennis kunnen maken met deze lange uitloper van het Amsterdamse tramnet.

HTM 58 op het viaduct te Amstelveen

Prentbriefkaart van station Uithoorn

RAIL & ROAD RIDING door de US of America is great!

Presentatie: Hans Altena

Dinsdag 8 april 2025

19:30 uur, stationsrestaurant SHM Hoorn

Groot, Groter, Grootst, zeker als we het over de spoor- en tramcollecties hebben. Mocht een vakantie naar Amerika te ver weg zijn, kom dan naar deze avond en geniet een klein beetje mee van al dat moois waar presentator Hans Altena zo enthousiast over is.

Rio Grande EMD dieselset in het Colorado Railroad Museum, Golden Colorado

Vorig jaar maakte hij een roadtrip van maar liefst 6000 mijl dwars door 15 staten van de Verenigde Staten en deed daarbij menig spoorwegmonument en railmuseum aan. Op de dagelijkse fotoverslagen op zijn Facebook-pagina kwamen toen zoveel enthousiaste reacties dat een presentatie bij de NVBS niet uit kon blijven.

Bezoek aan de restauratie werkplaats in Silvis, Illinois

Daarom neemt hij ons deze avond allemaal mee naar de United States of America. In beelden dan wel te verstaan, en dat samen met zijn reisgenoten van toen, Marie en Paul. Zij maakten met hem het avontuur waarbij interessante plekken werden bezocht.

NSL interurban motorwagens van het IRM - Illinois Railroad Museum

“Railbuff” Paul Grether zorgde er tevens voor dat achterdeuren van werkplaatsen voor Hans opengingen en hij daarbij ook nog eens extra verrast werd. De gesprekken op de achtergrond zorgden weer voor mooie verhalen. Verhalen en plekken dus die niet altijd door de gewone museumbezoeker gehoord en bezocht worden, maar wel duidelijk maken waarin Amerika groot is.

PCC tram in het Pennsylvania Trolley Museum

Zo beginnen we in Portland bij het Oregon Rail Heritage Center en eindigen we bij de restanten van de goederenveerponten in New York City. Daar tussenin gaan we monumenten en de collecties en werkplaatsen bekijken van onder andere het Railroading Heritage of Midwest America, het Illinois Railroad Museum, het Monticello Railway Museum en bezoeken we het Colorado Railroad Museum.

Voor de tramliefhebbers bezoeken we de gebouwen en tramwerkplaatsen van het National Capital Trolley Museum en het Pennsylvania Trolley Museum. In New York City gaan we ondergronds en bezoeken we het nieuwe forensenstation van de LIRR in het Grand Central station. Uiteraard nemen we ook nog een snel kijkje in het NYC Metro Museum.

“Treinknuffelen”

In het Baltimore and Ohia RR Museum, Baltimore Maryland

PRR GG1 in het Pennsylvania RR Museum, Strasburg Pennsylvania

2 Big Boys in Steamtown Scranton, Pennsylvania

Wat zeker niet vergeten wordt: zijn wat typische Amerikaanse beelden om het verhaal van deze avond verder in te kleuren, want **RAIL & ROAD RIDING** doe je “**ALL THE WAY**” wat Hans betreft!!

NVBS Mensen met passie voor spoor!

De NVBS is een vereniging van en voor spoor- en trambelangstellenden: Mensen met passie voor spoor! Meer dan 20 regionale afdelingen organiseren veelal maandelijks interessante presentaties door boeiende sprekers. Elke maand verschijnt het fraai geïllustreerde blad ‘Op de Rails’ en op de website www.nvbs.com staat actuele informatie over de activiteiten van de vereniging.

Regelmatig worden excursies en buitenlandse reizen georganiseerd. De NVBS Winkel heeft een groot assortiment boeken en dvd's over railverkeer. Wie boeken en documentatie zoekt, kan terecht bij de NVBS Bibliotheek en de enorme collecties foto's en documenten. De Winkel, de Bibliotheek en de documentatiecentra zijn gevestigd in 'NVBS Centraal', een heel gezellige ontmoetingsplaats voor spoorhobbyisten in het stationsgebouw van Amersfoort, Stationsplein 47, met uitzicht op het spoor.

Alles is verdwenen of veranderd

Een reis door Nederland in zwart-wit

Presentatie: Peter van der Vlist

Dinsdag 29 april 2025

19:30 uur, stationsrestauratie SHM Hoorn

Tientallen van zijn zwartwit foto's, allemaal gemaakt in de periode 1965 – 1985, worden via de beamer vertoond door Peter van der Vlist. We kijken op diverse stations en emplacementen naar het vele dat daar inmiddels is verdwenen of in ieder geval geheel veranderd. Verdwenen zijn bijvoorbeeld elektrisch materieeltypes als mat'36, '40, '46 en '54. Weliswaar verdwenen van het nationale spoorwegnet, maar in ons Spoorwegmuseum zijn vertegenwoordigers bewaard gebleven. Helaas niet het mat '40, dat dan weer wel.

Twee E-locs verlaten Amsterdam C.S.

Ook al het romantische dieselmaterieel is verdwenen, van DE1 tot DE5. Gelukkig is DE1 41 bewaard gebleven als vertegenwoordiger van het park Blauwe Engelen uit de jaren vijftig. Verdwenen zijn ook de verschillende series elektrische en diezelektrische locomotieven waar gelukkig van elke serie een vertegenwoordiger bewaard is gebleven.

1001, TEE 31, te Amsterdam C.S., 21 april 1965

Maar we zien ook plaatjes van de Franse proefloc (de voorbode van onze 1600), de 627 008 van de DB (de voorbode van onze Wadloper), de komst van de eerste Sprinter en IC3 en de eerste dagen van de Zoetermeerlijn. Herinneringen van een toen beginnende spoorbelangstellende aan een boeiende periode waar u deze avond van kan meegenieten.

*Treinstellen 669 en 253 als ledig materieel op weg naar
Amsterdam C.S. te Naarden-Bussum, 5 juli 1976*

Deutsche Bundesbahn van klassiek naar modern (deel 1)

Presentatie: Bert van der Kruk

Dinsdag 20 mei 2025

19:30 uur, stationsrestauratie SHM Hoorn

De Deutsche Bundesbahn heeft altijd een grote aantrekkingskracht gehad op de Hollandse spoorweg- hobbyïsten door de grote variatie in traktievoertuigen.

194 121 en 103 228 te Geislingen West 1987

Een 2-delig programma was dan ook noodzakelijk om hiervan een bij benadering volledig overzicht te geven over de afgelopen 50 jaar.

Begin jaren zeventig waren in de nadagen van de stoomtractie toch nog zo'n 15 series actief, waaronder zelfs nog 2-C-1 sneltreinmachines. De series 44 en 50 hadden in de goederendienst nog aardig werk en in het Zwarte Woud maakten de P 8 en 78 hun laatste kilometers, evenals de BR 23 rondom Crailsheim.

BW Wanne-Eickel 1972

220 017-8 Lübeck 1979

Minstens zo interessant zijn de oudere diesel- en elektrische locomotieven en treinstellen. In het hele land hebben de railbussen en V 100-en en V 200-en nog een belangrijk aandeel in het vervoer en met de voortschrijding van de elektrificatie geldt dat eveneens voor de Einheits elokseries uit de jaren vijftig, zoals de BR 110, 140, 141 en 150. En Beieren was nog het domein voor de echte Altbau lokomotieven BR 116, 117, 118, 144, 169 en 194.

ETA 517 Bad Ems 1979

Waar in het Lahndal de Limburgse sigaren nog rijden, doen de diesel Eierköpfe dat in het Weserbergland en is de elektrische variant daarvan in het Roergebied en rondom Heidelberg te zien. Als laatste item van deze reis die ons kris-kras door het mooie landschap van Duitsland voert tussen Westerland in het hoge noorden tot Basel in het zuiden zien we de komst van de BR 103 waarmee een nieuw tijdperk begint waarin een snelheid van 200 km/h heel normaal wordt.

U bent van harte welkom - ook al bent u nog geen lid - bij NVBS Centraal of bij de NVBS-afdelingen! U kijkt natuurlijk ook regelmatig op de [NVBS Website](#) of op de [NVBS-NHN Afdeling](#)

Spoorwegen op de kaart en 15 jaar NVBS-excursies

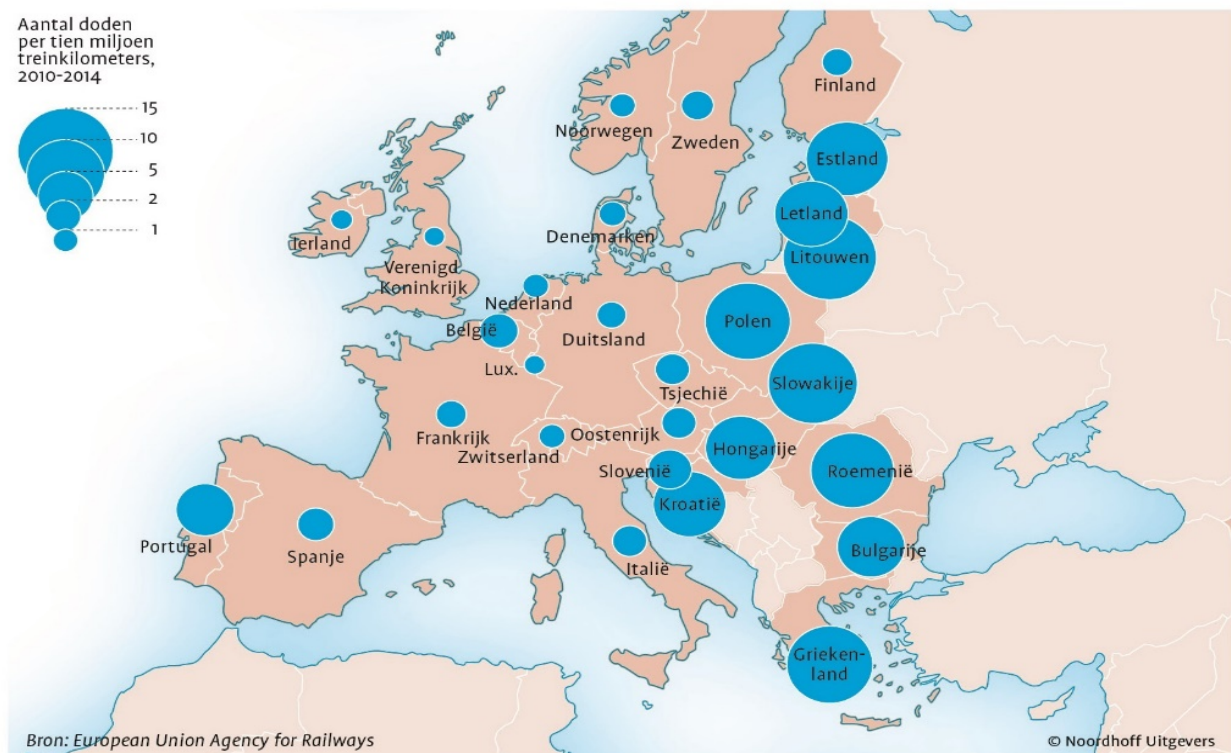
Presentatie: Ronald Bokhove

Dinsdag 10 juni 2025

19:30 uur, stationsrestauratie SHM Hoorn

Voor de pauze laat Ronald Bokhove ons in de presentatie 'Spoorwegen op de kaart' de wisselwerking tussen spoor en kaart zien met vele voorbeelden uit binnen- en buitenland. Met de komst van de spoorwegen verandert het kaartbeeld: lijnen, emplacementen en stations krijgen een plek, als onderdeel van de topografie, als hulpmiddel bij het plannen van een rit of als opwarmertje voor een onvergetelijke reis.

2 Doden op het Europese spoor

Thematische kaarten verbeelden opkomst en soms ondergang van het spoor en verklaren ruimtelijke verschijnselen waarin railvervoer een rol speelt. U gaat het vanavond allemaal zien, want een kaartje zegt meer dan duizend woorden.

Na de pauze kunnen we lekker wegzakken als dezelfde presentator een visueel overzicht geeft van 15 jaar NVBS-excursies tussen 2010 en 2025. Hij heeft als reisleader bij de SNE vele tochten georganiseerd, maar hij laat ook opnamen zien van excursies die door zijn collega's zijn geleid. Dat betekent beelden uit verre landen als Bangladesh, Zuid-Korea, Taiwan en Syrië. Maar we blijven ook dichterbij huis als we gaan spoorzoeken in het Westland, op Koninginnedag de Rotterdamse haven bezoeken of in de sneeuw naar Stadskanaal zwoegen. En wie weet zet het u wel aan om zélf eens aan een NVBS-excursie deel te nemen. Of behoort u al tot de groeiende schare enthousiaste deelnemers?

Losse spoorstaaf in de voortuin van een bewoner in Rhenen. tijdens de NVBS excursie naar de restanten van de OSM/NBM, 5 oktober 2024.

Foto Rob Veninga

NVBS Mensen met passie voor spoor!

De NVBS is een vereniging van en voor spoor- en trambelangstellenden: Mensen met passie voor spoor! Meer dan wel 20 regionale afdelingen organiseren veelal maandelijks interessante presentaties door boeiende sprekers.

Voormalig NTM-tramstation Arum, met de vroegere wachtkamer 1e klasse op de Eerste Verdieping, 24 september 2023. Foto: Rob Veninga

NVBS Op de Rails

Elke maand verschijnt het fraai geïllustreerde blad 'Op de Rails' en op de website www.nvbs.com staat actuele informatie over de activiteiten van de vereniging.

Voor uw agenda, de data 2^e halfjaar 2025:

**8 juli; 5 augustus; 2 september; 23 september; 14 oktober;
4 november, 25 november en 16 december.**

Samenstelling en productie van het programma:

Rob Veninga, Jan de Jong en Frans van Sabben